

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch

Protokolant st. sekretarz sądowy Łukasz Kaczmarek

po rozpoznaniu w Sądzie Najwyższym na posiedzeniu w dniu 30 września 2020 r. wniosku obrońcy podejrzanego pełnomocnika pokrzywdzonego J. B. z dnia 8 września 2020 r. o wydanie zezwolenia na pociągnięcie prokuratora Prokuratury Rejonowej w S. K. W. do odpowiedzialności karnej za czyny z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 13 k.k. w zw. z art. 160 § 1 k.k. w zw. z art. 231 § 1 k.k. i art. 236 § 1 k.k. na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 i art. 166 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze

postanowił:

- 1. wobec braku skargi uprawnionego oskarżyciela umorzyć postępowanie w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej Prokuratora Prokuratury Rejonowej w S. K. W. wobec braku skargi uprawnionego oskarżyciela;**
- 2. kosztami postępowania immunitetowego obciążyć Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 8 września 2020 r. pełnomocnik pokrzywdzonego J. B. wniósł o wydanie zezwolenia na pociągnięcie prokuratora Prokuratury Rejonowej w S. K. W. do odpowiedzialności karnej za to, że:

1. w dniu 27 lipca 2020 r. w budynku Prokuratury Rejonowej w S., prowadząc sprawę podejrzanego J. B. o sygn. akt PR 1 Ds (...), naraził J. B. - osobę poważnie chorą, zmagającą się z silną traumą po wypadku łodzi motorowej, w

wyniku którego śmierć poniosła 10-letnia córka znajomych, miewającą od daty feralnego wypadku regularne myśli samobójcze - jak wynika ze zgromadzonej w aktach sprawy dokumentacji medycznej - na utratę życia lub ciężki uszczerbek na zdrowiu poprzez osadzenie ww. w izbie zatrzymań i skierowanie do sądu wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania na okres trzech miesięcy, a nadto podejmował szereg innych bezprawnych czynności i decyzji w niniejszym postępowaniu, tj.:

1. poinformował media, że prawdopodobną przyczyną wypadku, mogła być zbyt duża prędkość łodzi motorowej, którą sterował J. B., przy czym tego typu stwierdzenia, przedstawiające w złym świetle podejrzanego i dyskredytujące go w opinii publicznej, do dziś nie zostały jednak udowodnione opinią biegłych specjalistów, a zwłaszcza biegłego z zakresu rekonstrukcji wypadków;
2. przedstawił J. B. propagandowy zarzut z art. 162 k.k. pod presją mediów, przy czym nawet sąd w wydanym w dniu 28 lipca 2020 r. postanowieniu stwierdził, iż prawdopodobieństwo przypisania J. B. winy przy popełnieniu drugiego czynu, a tym samym w ogóle popełnienie go, nie wydaje się wysokie;
3. utrudniał J. B. realizowanie prawa do obrony w ten sposób, że nie udostępnił obronie akt w zakresie wniosku o tymczasowe aresztowanie, nie wyraził zgody na widzenie z osadzonym podejrzanym w dniu 27 lipca 2020 r., poinformował obrońcę o terminie czynności (która miała się odbyć w dniu 4 sierpnia) w dniu 3 sierpnia 2020 r. telefonicznie o godz. 15:26, przy czym należy mieć na uwadze fakt, że odległość z W. do S. wynosi niespełna 600 km. Ponadto nie wezwał interwenta kryzysowego celem udzielenia pomocy podejrzanemu i innym uczestnikom wypadku (przede wszystkim matce 10-letniej L. K., której nie udało się uratować);
4. nie przesłuchał J. i C. K. (rodziców tragicznie zmarłej dziewczynki) z udziałem biegłego psychologa oraz psychotraumatologa w dniu 5 sierpnia 2020 r. - pomimo złożonego przez obrońcę wniosku w tym zakresie,

tj. o czyn z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 13 k.k. w zw. z art. 160 § 1 k.k. w zw. z art. 231 § 1 k.k.;

5. w sposób świadomy zataił dowody niewinności podejrzanego J. B. w sprawie o sygn. akt PR 1 Ds (...), w ten sposób, iż celowo nie zwrócił się do (...) Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego (WOPR) o nadesłanie notatki, dotyczącej wypadku na łodzi motorowej, która wywróciła się do góry dnem na Jeziorze D. w dniu 25 lipca 2020 r., na skutek którego śmierć poniosła 10-letnia L. K., mając świadomość, iż ratownicy po dotarciu na miejsce zdarzenia nie mieli możliwości niezwłocznego uwolnienia uwięzionej w kabinie dziewczynki, a nadto akcja ratunkowa zagrażała zdrowiu i życiu ratowników, tj. o czyn z art. 236 § 1 k.k.

W przekonaniu wnioskodawcy, podejmowane przez prokuratora K. W. w postępowaniu o sygn. akt PR 1 Ds. (...) czynności wynikały z jego negatywnego stosunku i niechęci wobec podejrzanego, nie znajdując uzasadnienia w zgromadzonym materiale dowodowym. Jego zdaniem, czynności procesowe podejmowane przez K. W. – tendencyjne i pozbawione bezstronności – jednoznacznie zmierzały do pociągnięcia J. B. do odpowiedzialności karnej.

We wniosku wskazano także, iż pismem z 24 sierpnia 2020 r. skierowano do Prokuratury Krajowej zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przez K. W. przestępstw opisanych we wniosku, załączając kopię powyższego pisma, wraz z potwierdzeniem jego nadania. W jego treści obrońca podejrzanego (będący pełnomocnikiem w niniejszej sprawie) wniósł o wszczęcie postępowania przygotowawczego, podjęcie określonych czynności dowodowych, wystąpienie o uchylenie immunitetu prokuratorowi K. W. oraz wniesienie przeciwko niemu aktu oskarżenia.

W toku postępowania immunitetowego prokurator K. W. złożył pisemne oświadczenie, w którym zakwestionował popełnienie przez siebie zarzucanych mu we wniosku czynów, wnosząc o podjęcie uchwały o niewyrażeniu zgody na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej z uwagi na oczywisty brak zaistnienia podejrzenia popełnienia przez niego jakiegokolwiek przestępstwa. Prokurator objęty

wnioskiem wskazał, iż zarówno skierowany przez obrońcę podejrzanego wniosek o uchylenie immunitetu, jak i uprzednio przez niego złożony wniosek o wyłączenie od prowadzenia śledztwa, stanowi próbę wpłynięcia na jego niezależność.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

W pierwszej kolejności przypomnieć należy, iż w toku postępowania delibacyjnego sąd dyscyplinarny dokonuje oceny, czy zainicjowane przez wnioskodawcę postępowanie w przedmiocie zezwolenia na uchylenie immunitetu nie stanowi jedynie próby wpłynięcia na prokuratorską niezależność. **Istotą immunitetu prokuratorskiego, będącego instytucją prawną ściśle związaną z pełnioną funkcją, jest ochrona niezależności oraz bezstronności prokuratorskich decyzji procesowych oraz umożliwienie wykonywania powierzonych przez ustawodawcę zadań prokuratury w sposób wolny od jakichkolwiek nacisków ze strony innych podmiotów oraz zapobieganie potencjalnym szykanom ze strony organów ścigania bądź bezpodstawnym pomówieniom ze strony osób, które w związku z wykonanymi wobec nich prawnymi czynnościami służbowymi mogą być do prokuratora negatywnie nastawione** (por. uchwała Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2017 r., sygn. SNO 33/16, Lex 2255333).

Zgodnie z art. 135 § 5 zdanie 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę zezwalającą na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej jeżeli zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa. Zważając na brak zdefiniowania przez ustawodawcę tego pojęcia, wypracowany został pogląd, iż popełnienie przestępstwa przez prokuratora musi zostać wykazane na poziomie niezbędnym do wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów (art. 313 § 1 k.p.k.). W sprawie z oskarżenia prywatnego lub subsydiarnego należy dokonać podobnej oceny, pomimo iż do wydania takiego postanowienia nie dochodzi, a postępowanie wchodzi w fazę *ad personam* z chwilą prawidłowego złożenia aktu oskarżenia.

W niniejszej sprawie wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora K. W. wnioskodawca argumentował uzasadnionym przypuszczeniem popełnienia przez niego czynów opisanych i zakwalifikowanych jako usiłowanie zabójstwa (art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k.), narażenia człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 160 § 1 k.k.), nadużycia uprawnień przez funkcjonariusza publicznego (art. 231 § 1 k.k.) oraz zatajenia dowodów niewinności osoby podejrzanej (art. 236 § 1 k.k.). Przestępstwa te, których miałby dopuścić się objęty wnioskiem prokurator, mają charakter publicznoskargowy, a zatem co do zasady ścigane są na wniosek oskarżyciela publicznego (prokuratora). Przepisy przewidują możliwość zainicjowania w takich sprawach ścigania przez pokrzywdzonego, jednak dopiero po spełnieniu przez niego warunków określonych w art. 55 k.p.k., których to ziszczenie umożliwia mu samodzielne oskarżanie w sprawie o czyn ścigany w trybie publicznym, jako oskarżycielowi subsydiarnemu.

Stanowiące wyjątek oskarżenie subsydiarne opiera się na założeniu, że mimo przyznania przez sąd racji pokrzywdzonemu żądającemu ścigania, prokurator ponownie ścigania tego odmawia. Skuteczne wniesienie przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia uzależnione jest zatem od spełnienia następujących przesłanek: musi zostać wydane postanowienie o zaniechaniu ścigania, które uchylono na skutek zażalenia wniesionego przez pokrzywdzonego; ponownie wydano postanowienie o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania przygotowawczego, w wypadku o którym mowa w art. 330 § 2 k.p.k.; wydane ponownie przez prokuratora postanowienie o zaniechaniu ścigania zostanie zaskarżone przez pokrzywdzonego do prokuratora nadrzędnego; prokurator nadrzędny utrzyma w mocy zaskarżone postanowienie, zaś pokrzywdzony, po dwukrotnym wykorzystaniu uprawnienia do wniesienia zażalenia przewidzianego w art. 306 § 1 i 1a k.p.k., wniesie do sądu subsydiarny akt oskarżenia w terminie miesiąca od doręczenia pokrzywdzonemu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora nadrzędnego o utrzymaniu w mocy zaskarżonego postanowienia (zob. Dariusz Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, opublikowano: LEX/el. 2020).

W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż „wniesienie aktu oskarżenia w sprawie o czyn ścigany z oskarżenia publicznego przez pokrzywdzonego, pomimo że nie zachodzą warunki przewidziane w art. 55 § 1 k.p.k. powoduje, że zachodzi ujemna przesłanka procesowa z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2013 r., IV KK 42/13, LEX nr 1292224). Tylko więc wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia w ustawowym terminie daje substrat do prowadzenia postępowania z wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2009 r., sygn. SNO 86/09, Lex nr 1289016, analogicznie uchwała SN z dnia 17 lipca 2019 r., I DO 17/19, Lex nr 2715006).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, iż pokrzywdzony nie spełnił warunków określonych w art. 55 k.p.k., umożliwiających nabycie statusu podmiotu uprawnionego do zainicjowania postępowania w przedmiocie uchylenia immunitetu za czyny ścigane z oskarżenia publicznego. Zaznaczyć należy, iż wnioskodawca pismem z 24 sierpnia 2020 r. skierował do Prokuratury Krajowej zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstw przez prokuratora K. W., wnioskując o wszczęcie postępowania przygotowawczego. Zgodnie z art. 135 § 6 zdanie 1 ustawy Prawo o prokuraturze obowiązek wykazania podstaw dowodowych wniosku ciąży na wnioskodawcy, zaś sąd dyscyplinarny może przeprowadzić inne dowody tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2018 r., I DO 5/18, LEX nr 2627985). Analiza wniosku o wydanie uchwały zezwalającej na pociągnięcie prokuratora K. W. do odpowiedzialności karnej nie wskazała na konieczność przeprowadzenia z urzędu dodatkowych dowodów, szczególnie dotyczących wykazania przez wnioskodawcę uprawnień oskarżycielskich, stosownie do art. 55 k.p.k. Wnioskodawca swoich uprawnień do występowania w postępowaniu w charakterze oskarżyciela subsydiarnego nie wykazał. Po skierowaniu pismem z 24 sierpnia 2020 r. zawiadomienie o popełnieniu przez K. W. przestępstw opisanych we wniosku, niemożliwym było dwukrotne zakończenie postępowania przygotowawczego do chwili rozpoznania niniejszej sprawy. Czynności procesowe podjęte przez pokrzywdzonego nie wyczerpały zatem drogi

określonej w uprzednio wspomnianym artykule i nie doprowadziły do wydania powtórnej decyzji o odmowie wszczęcia bądź umorzeniu postępowania przygotowawczego. W konsekwencji nie nabył on uprawnień do samodzielnego oskarżania w sprawie o czyny ścigane co do zasady w postępowaniu publicznoskargowym.

Analizując treść przepisów Prawa o prokuraturze, regulujących postępowanie delibacyjne prokuratorów, trzeba zauważyć, iż nawet w sytuacji wniesienia oczywiście bezzasadnego wniosku, brak jest odpowiednika art. 80 § 2b ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych, który przewiduje możliwość wydania zarządzenia o odmowie przyjęcia takiego wniosku. Dlatego też w sprawach immunitetowych dotyczących prokuratorów nie ma możliwości wydania takiego zarządzenia, a decyzję dotyczącą wniosku podjąć musi sąd dyscyplinarny. Zaznaczyć należy, iż orzecznictwo w postępowaniach immunitetowych dopuściło możliwość stosowania art. 17 k.p.k. w przypadku zachodzenia okoliczności w tym przepisie przewidzianych (postanowienie Sądu Najwyższego z 30 września 2009 r., sygn. akt SNO 55/09, Lex nr 1288941, uchwała Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2006 r., sygn. akt SNO 64/05, Lex nr 470199, uchwała Sądu Najwyższego z 12 października 2010 r., SNO 46/10, Lex nr 1288911, postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2019 r., sygn. akt I DO 57/19, Lex nr 2978003). Podkreślić przy tym należy, iż ustalona w niniejszej sprawie **okoliczność, że wnioskodawca nie złożył subsydiarnego aktu oskarżenia lub nie jest podmiotem uprawnionym do wniesienia wniosku o uchylenie immunitetu, nie stanowi braku formalnego przedmiotowego wniosku w rozumieniu art. 135 § 4 ustawy Prawa o prokuraturze** (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 17 lipca 2019 r., sygn. I DO 17/19, Lex nr 2715006). Jak trafnie wskazano w uchwale Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2014 roku, sygn. SNO 44/14 (LEX nr 1598713) prowadzenie postępowania delibacyjnego wskutek wniosku osoby nieposiadającej statusu oskarżyciela subsydiarnego, stanowi podstawę uznania jego bezzasadności.

Wobec przyjęcia istnienia przeszkody procesowej w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, w niniejszej sprawie należało wydać postanowienie, zgodnie z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. **Wskutek nieposiadania przez wnioskodawcę statusu uprawnionego oskarżyciela w postępowaniu karnym, a co za tym idzie w postępowaniu delibacyjnym, brak jest podstaw do merytorycznej oceny wniosku o uchylenie immunitetu.**

Mając powyższe na uwadze, wadliwie zainicjonowane postępowanie immunitetowe należało umorzyć. Kosztami postępowania Sąd Najwyższy na podstawie art. 166 ustawy Prawo o prokuraturze obciążył Skarb Państwa.